

Мордовець Є. Господарські відносини та критерії їх відмежування від інших правовідносин / Є. Мордовець // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 97-100.

Секція 2. Суб'єкти господарських правовідносин.

Мордовець Єлізавета

Навчально-науковий інститут права СумДУ

ГОСПОДАРСЬКІ ВІДНОСИНИ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ВІДМЕЖУВАННЯ ВІД ІНШИХ ПРАВОВІДНОСИН

На практиці досить часто виникає плутанина у застосуванні належної норми права, оскільки господарське право досить тісно контактує з цивільним та іншими галузями права. Норма Господарського кодексу України (ГК України) чітко визначає, що не відноситься до предмета регулювання даної галузі. Хоча нормативно-правове закріплення існує, але проблем при застосуванні і вирішенні до якої галузі права слід віднести конкретну справу не зменшилося. Тобто питання про критерії відмежування залишається не повністю розкритим і дотепер.

Господарські правовідносини виступають одним із різновидів суспільних відносин, що регулюються нормами права, в яких зв'язок між учасниками господарських відносин щодо здійснення господарської діяльності або її організації полягає в їх юридичних правах та обов'язках та характеризується особливим суб'єктним складом, поєднанням майнових та організаційних елементів, значним ступенем державного регулювання, а також складністю та довготривалістю.

Доцільніше зазначити, що господарськими є відносини, які виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами

Мордовець Є. Господарські відносини та критерії їх відмежування від інших правовідносин / Є. Мордовець // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 97-100.

господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання [1].

Слід звернути увагу на ознаки господарських правовідносин, що виокремлюють їх від інших, а саме:

1. Особливий суб'єктний склад, тобто суб'єктами є учасники відносин у сфері господарювання, перелік яких встановлено статтею 2 ГК України;

2. Наявність організаційно-господарських зобов'язань, а також поєднання в господарських відносинах організаційних і майнових елементів [2];

3. В даних правовідносинах присутній специфічний об'єкт правового регулювання, яким виступає майно [1];

4. Змістом господарських правовідносин виступають суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів господарювання й суб'єктів організаційно-господарських повноважень та інших учасників господарського життя;

5. Для господарських правовідносин характерна мета, яка полягає в отриманні прибутку [1];

6. Поєднання майнових та організаційних елементів;

7. Поєднання законодавчого та локального регулювання. Такі відносини регулюються господарсько-правовими нормами, що містяться в актах господарського законодавства, а в окремих випадках ще й у господарських договорах.

Слід зауважити, що у сфері господарювання можуть виникати й інші відносини, що не відносяться до господарських відносин, а тому й не регулюються ГК України і нормами інших нормативно-правових актів господарського законодавства. Статтею 4 ГК України названо відносини, що не є предметом його регулювання.

Найбільш проблемним є розмежування предметів правового регулювання цивільного та господарського законодавства, що пов'язано із низкою майнових

Мордовець Є. Господарські відносини та критерії їх відмежування від інших правовідносин / Є. Мордовець // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 97-100.

відносин, які регулюються ГК України та ЦК України, зокрема, це питання правового становища господарських товариств, окремих видів договірних зобов'язань під час здійснення господарської діяльності підприємницькими товариствами та громадянами-підприємцями тощо [1]. Критерієм відмежування цивільних і господарських відносин є склад суб'єктів відносин, а також їх сфера, оскільки предметом регулювання ГК України не є майнові та інші відносини, що складаються між негосподарюючими суб'єктами. Так само, відповідно до ч. 3 ст. 175 ГК України, не є предметом його регулювання відносини, що складаються між суб'єктами господарювання і негосподарюючими суб'єктами - громадянами [2]. Однак майнові відносини суб'єктів господарювання з юридичними особами підпадають під дію ГК України. Таким чином, перевезення вантажів, забезпечення енергопостачання установам органів влади тощо регулюються господарським законодавством, а перевезення пасажирів та багажу чи енергопостачання громадян-споживачів — цивільним законодавством.

Так, у транспортній сфері правовідносини, що врегульовуються договорами перевезення пасажирів, регулюються виключно ЦК України [3, с. 361-364]; а правовідносини із регулювання перевезення вантажів регулюються одночасно і ГК України, і ЦК України [3, с. 302-304]. Практичне розрізнення господарських і цивільних відносин також дістає вияв у підпорядкуванні їх різній судовій юрисдикції. Зокрема, справи, що виникають із господарських правовідносин, розглядаються в порядку господарського судочинства, а із цивільних — у порядку цивільного судочинства [4, с. 171].

Отже, ГК України чітко визначає предмет відмежування господарських правовідносин від інших. І таке відмежування здійснюється за предметною ознакою, тобто у порівнянні предмета правового регулювання з предметами, які притаманні кожній окремій галузі. Таким чином, перш за все слід визначити

Мордовець Є. Господарські відносини та критерії їх відмежування від інших правовідносин / Є. Мордовець // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 97-100.

до якої галузі права належить конкретна ситуація, проаналізувати її суб'єктивний склад, предмет та мету. Хоча на практиці іноді це зробити досить важко. Виходячи з цього, слід звернути увагу саме на критерії, що вирізняють одну галузь права від іншої і розширити дане поняття в ГК України задля запобігання віднесення справи до непідвідомчого органу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Господарське право: підручник / Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін.; за заг ред. Д.В. Задихайла, В.М. Пашкова. — Х.: Право, 2012. — 696 с.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436—IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22. — Ст. 144.
3. Шелухін М. Л. Транспортне право України. Академічний курс. [підручник] / за ред. М. Л. Шелухіна. — К.: Ін Юре, 2008. — 896 с.
4. Смолин Г.В. Державне регулювання господарської діяльності: курс лекцій. — Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. — 528 с.

Науковий керівник:

Дерев'янко Богдан Володимирович, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки ННІ права СумДУ